

חוצפה אופי רע, ענוה אופי טוב

1. משנה כ - יהודה בן תימא אומר, הווי עז פנמך, וקל פנשך, ורץ פצבי, וגבור פארי לעשות רצון אביך שבשמים. הוא היה אומר, עז פנים לגיהנם, ובשת פנים לגן עדן. יהי רצון מלפניך יי אלהינו שתבנה עירך במהרה בימינו ויתן חלקנו בתורתך:

2. למה נקרא עז פנים ? (רע"ב) - עז פנים - לפי שהעזות ניכר בפנים

3. מתי לעזות יש מקום ? (רמב"ם) - עז פנים לגיהנם ובושת פנים לגן עדן - ...אע"פ שאמר עז פנים לגיהנם, צוה בעזות בתוכחת המורים וכיוצא בהן, וכאילו אמר השתמש בקצת הפחיתות במקומה ברצון הש"י ובאמיתותו, כמאמר הנביא ועם עקש תתפל אלא בתנאי שתהיה כוונתך האמת, והוא אמרו לעשות רצון אביך שבשמים. ומן הטובות שחנן הש"י לזאת האומה שיש להם בושת פנים, וכן אמרו (יבמות מט.) שמופת זרע אברהם שהם ביישנים ורחמנים וגומלי חסדים, אמר ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו....

4. תפילה להתרחק מעזות פנים (ברכות טז ב) - רבי בתר צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתצילנו מעזי פנים ומעזות פנים מאדם רע ומפגע רע מיצר רע מחבר רע משכן רע ומשטן המשחית ומדין קשה ומבעל דין קשה בין שהוא בן ברית בין שאינו בן ברית

5. מדת עזות פנים היא רעה כל-כך (עין איה על ברכות פרק ב, אות לז) - מפני שמדת עזות פנים היא רעה כ"כ, עד שהאדם שקנה לו מדה זו בקנינו, מתקלקלות אצלו גם כל המדות טובות לו. ע"כ בקש להנצל מעזי פנים, אפי' מטובותיהם וממדותיהם הטובות. כי נגע זה כיון שנדבק באדם אין בו מתום, וטובותיו רעות הנה. ...

6. המתבייש כל עוונותיו נמחלים (ברכות יב ב) - "כל העושה דבר עבירה ומתבייש בה מוחלין לו על כל על כל עונותיו".

7. הגיהנם תיקון לחוצפה, הבושה יסוד התיקון (עין איה על ברכות פרק א', אות קסט) - הרעות כשהן מתעצמות בטבע הנפש להיות עצם מעצמיו, לא יוכל העושה הרע להרגיש כל רגש של בושה, שהרי כל הרעות הם לפי ערך כבודו שהושפל. ע"כ אין נפש נשחתה כזאת ראויה להתיצב בסוד קדושים, לחזות בנועם ד', כי שמה אוצר הטוב, "ולא יגורך רע". אמנם בהיות האדם מרומם נפשו למעלה משפלות השחיתות, אז ישוב להתבייש בכל פועל רע, וצער הבושה ירשים יותר את תיעוב הרע וחשק הטוב

שנחסר לו, עד שאם עוד לא הספיק להתעצם נטוב, אבל כבר אבד הרע ערכו מלהיות לו קנין טבעי. ע"כ בערך זה מוחלין לו על כל עונותיו, כ"ז רגש הבושה הטוב כשמתעורר בנפש מתפשט הוא ג"כ על כל חלקי הרעות לתעבם, ע"כ כבר ראויה היא הנפש ההיא להיות במחיצת צדיקים וטהורים, ואם שרידי הרע הדבקים על הפעולה צריכים להתבער ע"י עונש ויסורין, זה יעשה ד' בחסדו, אבל יסוד הנפש כבר ניצלה. מה שאין כן עז פנים, שלא ידע בושת והרעות הם קניניו העצמים, הוא לא יתמרק כדרך שממרקות הנפשות שרק מקרים רעים נטפלו להם, כ"א בדרך שפועל לשנות טבע הנפש ועצמה, ועל זה נועד הגיהנים. ע"כ עז פנים לגיהנם, ובושת פנים לגן עדן, להתענג אל ד' ואל טובו.

8. התשובה של יראת ד', שהיא הבושה, מתפשטת על כל שעור קומתו, ומתכפר לו בזה אפילו מחטאים דבעינן בהו תשובה רבתא דחזיא לחפאה על כל עובדוהי. (אורות התשובה יד כד)

הבושה שמתבישים בפנימיות הלב מפני החטא, אע"פ שהיא דבר שבטבע, מ"מ יש בה קצת כפרה. וכשמשימים הלב להרחיב את הבושה, כל מה שהיא מתרחבת הרי היא מרחבת את חוג הסליחה על כל החטאים כולם. כי הרי הם שייכים זה לזה בתוכן של עבירה גוררת עבירה, וא"כ המתביש מאחד מחטאיו - מכלם הוא מתביש, והרי התשובה של יראת ד', שהיא הבושה, מתפשטת על כל שעור קומתו, ומתכפר לו בזה אפילו מחטאים דבעינן בהו תשובה רבתא דחזיא לחפאה על כל עובדוהי.

9. יהי רצון מלפניך יי אלהינו שתבנה עירך במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך:

תפארת ישראל - יהי רצון וכו' בתורתך - תפלה לא מצינו בכל סדרי משנה, רק כאן, והוא תמוה, ומ"כ ליישב זה ממאי דתנינן סוף סוטה בעיקבא דמשיחא חוצפא יסגי, וה"נ אמרינן [ביצה דכ"ה ב'] דישראל עזין בטבען, להכי קאמר יה"ר שתבנה אתה עירך בחסדך, ולא ע"י חציפותא של העזי פנים, וגם תן חלק העזות שבנו, ותסייענו שנשתמש בה רק בתורתך, וכהדא דתנינן [ב"ב קל"א א'] ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי, אבל בדברים אחרים לא יסיר מפנינו הבושת פנים, שהוא א' מסמני ישראל, שהם ביישנים, רחמנים, ג"ח [יבמות ע"ט א']: